

ROGOŻA (33) sb f

rogoża (12) *BierEz, Murm, BielKron, Mącz* (5), *SkarŻyw* (4), [**rogoza**], rogoża a. rogoza (6); m **rogoż** (1) *SkarŻyw*; **rogoz** (4) *BielKron* (3), *KmitaSpit*, rogoż a. rogoz (1); f a. m rogoż (4) *Murm, Mymer*¹, *Mącz, Calep*, rogoż a. rogoz (4), rogoża a. rogoż (1).

W N sg rogoża oba o jasne, a pochylone; w N sg rogoż pierwsze o jasne, drugie pochylone; pozostałe formy z tekstów nie oznaczających ó.

sg N rogożã (12), rogóż (9); ~ -ã (8), -(a) (4). ◇ G rogoż(e)j (1), rogożu (1) *BielKron*, rogożã (1) *SkarŻyw*. ◇ D Rogożewi (1). ◇ A rogożã (1), rogóż (1). ◇ I rogożã (1), [**rogoż(e)m**]. ◇ L rogoży (2), rogożu (1). ◇ pl N rogożã (1), [**rogoż(e)**]. ◇ L rogożach (1).

Sł stp: rogoża, rogoza, Cn: rogoż, rogoża, *Linde XVI* (cztery z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.: rogoża.

1. bot. *Typha latifolia* L.; pałka szerokolistna, rogoża; nadwodna bylina jednoliścienna z rodziny pałkowatych (*Typhaceae*), wykorzystywana do wyplatania mat i plecionek; też szuwały z niej; ulwa *Murm, Mymer, BartBydg*; *carectum Vulg*; *carex, scripus Calep*; *iuncus, mariscum Cn* (8) : Kto v mnogich pánow bywa/ Rzadkoć ten sługá vtywa: Szalenić fie tym vbożã: A idã z płáchty w rogożã. *BierEz* L2; *Murm* 112; *Mymer*¹ 19; *Ulva, quaedam herba seu quaelibet herba palustris. rogoz BartBydg* 172; z żáłościã wielkã vpletli zrogoża czołnek/ y oblali go fmołã y kliem/ y wložili weń zwielkim fmutkiem fwym piękne⁹⁰ fynaczkã/ y puścili po rzece. *SkarŻyw* 478; *Scirpi – Rogoz, fytowię. Calep* 955b, 165b; Ledwo ich [*Pigmeow*] dwã tyśiãcã vřzłó do obozu. A dwánaście tyśięcy ległó ich w rogożu. *KmitaSpit* C2v; [Wkołó tego domu przykop zawalony, rogożem zaróśł, potrzebuje wyprawy. *LustrWpol* I 69; A ták leżãc ono pokorne Kśiężę/ gdy czekał cięcĩa/ abo iż rogoza była wyzřza niźli kloc/ abo iż fie kábat zãwiiãł okołó řzyie/ kázano mu trochę wřtãc *BazHist* 120; A zaż fie może żieleniç řitowie bez wilgotnořci/ álbo rořć rogoż bez wody? *Leop* 1577 *Iob* 8/11 (*Linde*), *Ex* 2/4[3] (*Linde*)].

W porównaniu (1): wyrořcie [*cukier, tj. trzcina cukrowa*] przez látho wyřoko ná křtałt iáko trzciná álbo rogoz *BielKron* 276v.

Szereg: »trzcina albo rogoz« (1): *BielKron* 276v cf *W porównaniu*.

2. bot. *Saccharum officinarum* L.; trzcina cukrowa, bylina z rodziny traw (*Poaceae*), pochodzi z Indii, Chin. W řredniowieczu Arabowie wprowadzili jã w obszar řródziemnomorski (3) :

Zestawienie: »rogoz cukrowy« (1): gdy cżás przydzie miefiãcã Grudniã/ rzeżã [w *Sycyliej*] przy żiemii on rogoz cukrowy/ [...] potym práfuiã iáko oley przez pilfni *BielKron* 276v.

Szereg: »trzcina albo rogoz« (2): Nárzeżã cżłonkow řłódkich złupiwrzy liřcie y wierzch z trzciny álbo rogożu kthore fie tãm rodżã miãżřo iáko lařki *BielKron* 276v, 276v.

3. Plecionka, mata; matta *Murm, BartBydg, Mącz, Calep*; storea, teges *Mącz, Calep, Cn*; plecta, psiatium, storium *BartBydg*; peristroma, stragula, stroma *Mącz*; formio *Calep, Cn*; cannea teges, tegeticula *Cn* (21) : *Murm* 147; *Storium, rogoza, cobyerzecz BartBydg* 236, 87b, 125b, 230b; gdyż iuż moie látã s kloby wychodżã/ ták iż muřę fie iuż przefieřć s koniã ná woz/ á z rogożey ná máterac. *BielKron* 476; *Matta, storea et teges, Rogoża/ teř slomiãna/ trćiniãna/ rokitowa dekã/ álbo przikriwãdłó nieyãkie. Mącz* 211c, 306b, 414d, 420b, 422b, 442a; (*marg*) Niechćiãł S. Pãweł áby był S. Antoni przy Smierci iego. (–) Co nie dla tego vczynił Pãweł S. żeby o przykrycie ciãłã

śwego/ (które tak wiele lat/ plecioną z palm rogożą/ pokrywał) śtáranie miał: ále żeby go boleści śwym konáním nie nákarcił. *SkarŻyw* 51; Wy wśzátách złotem przeplátanych chodźcie: á on [św. *Paweł*] y śukniey napodleyfzego śługi wálzego nie miał. [...] Lecź z drugiey śtrony: on wiele ma nád was. On w rogoży do niebá: á wy we złoćie do piekła. *SkarŻyw* 52; wśzytki iego [św. *Abramiusza*] bogáćwá były/ płaźcz/ włośienicá/ rogoża do śypiąnia/ á kufz do wody bránia. *SkarŻyw* 235, 16, 573; Formiones – Rogożą, maty. *Calep* 430b, [643]b, 1009a, 1050b; [stół 1 na górze, stolik mały, [...], rogoże 2, łóże 1, szafka na górze *InwMieszcz 1600 nr 306*].

4. *n-pers (1)* : Item wpyotrowye rogozewi kmyeczevi śvknyą czarna y kofzulią paczeźna vkradł *LibMal 1544/87*.

Synonimy: 1. *sitowie, trzcina*; 3. *deka, mata*.

Cf **ROGOZIE, ROGOZINA**

MN